

KULTUR/NÖJE

red@alingstid.se 0322-67 00 40

Mats och Maja-Stina på bokmässan

I dag, torsdag, börjar bokmässan i Göteborg, och den håller på fram till söndag. **Mats Bjurbo** från Herrljunga är en trogen mässdeltagare. I år finns han i monter B 08:70, nära de litterära sällskapens scen. Mats senaste bok, som han gett ut tillsammans med **Torsten Åhman**, har titeln *Samtal i trons gränsland*.

På scenen i F-hallen, Hälsa och livsstil, utfrågas en annan författare med Herrljungaanknytning på söndag kl 10. Det är **Maja-Stina Fransson Skarstedt**, som samtalar med journalisten **Tara Moshizi** om sin delvis självbiografiska roman *Jag bara tvingar mig lite* och om hur det är att vara styrd av olika "mästen".

Josephsonska smeder och svensk nationalism

Professor gav annorlunda och humoristisk överblick

ALINGSÅS: **Ernst Josephsons** målning av leende spanska smeder blev en välgörande kontrast till **Karl XII:s** likfärd.

Vid Alingsås konstförenings konstkafé gav professor **Maj Britt Näsström** en annorlunda överblick över svensk nationalism och romantik.

Gustaf Cederströms berömda målning av Karl XII:s likfärd från Norge blev ett självklart avstamp. Denna tavla bidrog kraftigt till att skapa och vidmakthålla den nationalistiska vurm, som präglade senare delen av 1800-talets Sverige och början av 1900-talet.

Bilden är genomanalyserad och starkt ifrågasatt, vilket inte hindrat den från att spridas i ett flertal läroböcker. Första versionen av målningen såldes till en ryss, varefter Cederström fick göra en ny version för Nationalmuseum. Den ryssexporterade bilden återköptes i sinom tid till Göteborgs konstmuseum där man nu kan se den.

Fäderneslandet

Känslorna efter förlusten av Finland och Götiska Förbundets agerande med sina kulturperson-

Foto: FOLKE SÖDERGREN
MAJ BRITT NÄSSTRÖM talade om nationalism.

Foto: FOLKE SÖDERGREN

ERNST JOSEPHSON. Spanska smeder (Nationalmuseum).

ligheter lade grunden till nationalism med utflöde av den romantiska synen på Fäderneslandet och dess inbyggare.

Kungar som statsbyggare blev populära motiv. När Konstakademien på 1870-talet utlyser tävlingar anbefalls motiv av historiska betydelse, där konstnärer tvingas in en unken fälla.

Snart nog reagerar unga konstnärer mot denna tvångströja och söker sig utomlands, ofta till Frankrike.

Konstkrig

Kollektivet "Opponenterna" bildas och konstkrig utbryter. Bland deltagarna Carl Larsson, Ernst Josephson och Rikard Bergh. De har under sina resor kommit i kontakt med impressionismen och en ny era i svensk konst inleds.

Det är då Josephsons djärvt målade spanska smeder kommer till, Carl Larsson får sitt genom-

brott och ställer ut i Paris.

Impressionisten Claude Monets bildseende med lösa konturer, flytande bleka färger gör intryck. Landskapsmåleriet är fött och etablerat och skall återfinnas vid senare verk från Sverige, till exempel Rikard Berghs "Sommarrafton" med sitt gåtfullt romantiska svenska landskap.

Exploaterar sina barn

Blåmålarern Eugen Janson gör stämningsbilder i sitt skira lyster. Vanliga människor blir helt självklara motiv, Carl Larsson exploaterar sina barn och hemmet i Sundborn.

Det unga geniet Anders Zorn målar allt från glänsande vattenytor, excellenta porträtt till frikostigt exponerade kvinnokroppar, som dagens feminister ser med avsky och anser vara "det värsta som finns".

I gruppen återfinns naturligtvis djurmålarern Bruno Liljefors.

– Albert Engström är i stor utsträckning missförstådd och associerad med kolingen, menar Näsström, som också fogar prins Eugen till denna konstnärsgroup.

Påverkade arkitekturen

Flertalet konstyttringar påverkades av nationalismens strömningar, inte minst arkitekturen med dess "Vasaborgar", typ Stockholms rådhus, Stadion, flera gymnasiebyggnader, Masthuggskyrkan och till och med Feskekörka.

Vikingarnas betydelse för nationalromantiken växte till sig efter hand – ett arkitektoniskt exempel på det är Bonnierska villan på Djurgården.

Bland nationalistiska författarna står i främsta rummet Verner von Heidenstam, men också Selma Lagerlöf och Karl-Axel Karlfelt hittar fram. Inom musiken Wilhelm Stenhammar. Man fick lära sig att vara svensk och känna till symbolerna.

Flaggpunch

Mitt i utflödet finner sig Carlshamns Flaggpunch, som introduceras samtidigt med Svenska Flaggans dag 6 juni och blir en kolossal framgång. Åtskilliga studenter skrålade sin "punschpatriotism" väl stagade med den värmande drycken.

Samtidigt fick svenska folket "Du gamla, du fria", som visserligen aldrig officiellt godtogs som nationalsång men har överlevt.

Humoristisk distans

Näsström höll en humoristisk distans till det vidlyftiga ämnet, som kan inbjuda till raljans. Ordförande Anna-Brita Wahlström hade all anledning av tacka emeritusprofessorn från Göteborg. På föreningens lotteri vann Svea Svensson en collegraf av Kersti Rågfelt Strandberg.

Nästa konstkafé blir 15 november med Annakajsa Wahlstedt Russell.

BENGT JOHANNISON

Swing Tarturo drar igång jazzhösten

ALINGSÅS: **Den 3 oktober drar Alingsås jazzsällskap igång jazzhösten med att bjuda in bandet Swing Tarturo till Lindelöv på Sävelund.**

Swing Tarturo kom till på Göteborgs gator hösten 2009 utifrån en längtan att sprida het jazz från 20- och 30-talen som är fulladdad med världsloshet, glädje och underhållning. Sedan dess har bandet, som består av Kristoffer Alehed, Julia Johansson, Johan Bengtsson och Anton Stokes, rest runt Sverige och Skandinavien med sin rootsjazz.

– Vi tyckte det var roligt med ett nytt gäng. Det är kul att få in ung-

domar. Ja, det här gänget är väl i 30-årsåldern, men det är ungt för oss!, säger Hans Zakrisson, ordförande i Alingsås jazzsällskap.

– Sedan kommer de vara med på vår jazzfestival i april också, tipsar Hans.

I november är det dags för Alingsås jazzfestivals andra höstarrangemang. Då är platsen missionskyrkan i Alingsås och för musiken står då det danska bandet Red hot four, som är plus en denna kväll, då de har sällskap av Miriam Mandipira.

– Det blir en jazz och gospelkonsert mitt på dagen. Det känns som en väldigt rolig grej, säger Hans Zakrisson.

KATRIN NIKLASSON

Foto: JOHAN LUND

KOMMER TILL ALINGSÅS. Swing Tarturo spelar hos Lindelöv på Sävelund den 3 oktober.

Ett liv på de stora scenerna

Gunilla Palmstierna-Weiss föreläste hos Humanistiska

ALINGSÅS: **Rosade memoarer, dokumentärfilm om hennes liv och i augusti Sommarpratarna. Det har varit mycket kring scenografen och författaren Gunilla Palmstierna-Weiss det senaste året.**

I måndags höll hon föredrag i Alingsås.

Det var fullsatt på Brunnsgränd när Alingsås humanistiska förbund hade bjudit in Gunilla Palmstierna-Weiss som höstens första föredragshållare.

Förväntningarna var särskilt stora eftersom hon har kopplingar till Alingsås genom författaren Peter Weiss, hennes livs- och arbetskamrat i 30 år.

När Gunilla Palmstierna-Weiss blev uppmanad att skriva memoarboken *Minnets spelplats* tvekade hon länge. Hon hade genom sin man upplevt vilken ångest det kan vara att skriva. Men en bok blev det, lovordad dessutom.

Träffade Peter 1952

När Gunilla träffade Peter 1952 hade han redan lämnat Alingsås. Hans far, textilfabrikören Eugen Weiss, tog med sig sin familj till Sverige 1939. Han hade affärskontakter i Alingsås och hade med sig ett patent på textilfilmtryck. Eugen startade SILFA-fabriken och Peter ritade mönster till tygerna, vilket han tyckte var jobbigt. Han kände sig isolerad i Alingsås.

Gunilla Palmstierna-Weiss hälsade på Peters föräldrar i den bruna villan vid Gerdskan och hade länge även kontakt med Peters syster Irène som bodde kvar i Alingsås.

– Jag har forskat mer i släkten Weiss än vad familjen själv gjort, berättade hon.

Peter hade hon träffat första gången på en danstillställning, men deras långa förhållande inleddes på Kiviks marknad 1952.

Peter förutsatte att hon var en överklassflicka, men fick annat att tänka på när hon visade sig ha goda kunskaper inom konst, teater och filosofi.

"Vår dotter ska heta Nadja"

Hon berättade att hon illustrerat André Bretons *Nadja* i sin dåvarande mans, illustratören Marc Sylwan, namn. Även om Peter inte gillade teckningen råkade Breton vara hans favoritförfattare och när de skildes sa han "Om vi någonsin får en dotter ska hon heta Nadja!"

De fick de. Hon föddes tjuo år senare och är i dag skådespelska och regissör.

Peter Weiss hade svårt att bli

Googleträffar på kända personer och Alingsås

- » **JONAS ALSTRÖMER**
32.700
- » **KARIN BOYE**
262.000
- » **JOHAN ELMANDER**
1.200.000
- » **PETER WEISS**
1.370.000

accepterad som filmare och författare i Sverige. Då skickade han sina manus till Tyskland i stället. Där gick det bättre. Dramat *Marat* blev en total omvändelse och med det inleddes Gunillas och Peters teatersamarbete, som varade fram till hans död 1982.

Överklassuppföstran

Gunilla Palmstierna-Weiss berättade också om sin egen släktbakgrund som var överklassfamiljerna Herzog och Palmstierna, eller "P-stjärnorna" som hon säger. Fram till fyra års ålder hade hon en klassisk överklassuppföstran med barnflickor och frånvarande föräldrar.

Men när hennes föräldrar skiljdes förändrades allt. Gunilla och den fyra år äldre brodern Hans blev fosterbarn under svåra förhållanden bland annat hos en slaktare i Schweiz.

Under kriget bodde familjen i Rotterdam efter att deras mamma gift om sig med en holländare. De tog sig till Sverige med ett orangefärgat diplomatflyg, det sista.

Modern tog sitt liv när Gunilla var 17 år och sedan dess har hon fått klara sig själv.

Arbetade med Bergman

Hennes karriär som scenograf har varit mycket framgångsrik och även internationell, bland annat arbetade hon nära Ingmar Bergman under hans nio år långa exil i München.

– Att arbeta utomlands var inte enkelt men spännande, berättade hon. Jag tillhör mellangenerationen kvinnor som fått fightas för sin rätt.

I dag har Gunilla Palmstierna-Weiss fem barnbarn, alla arbetar inom kulturområdet, varav tre är cirkusartister. Och hon avslutade med en paroll om kulturarbetarna.

– Satsa på konstnärerna! Strindberg har genom sina verk gett fler arbete än Volvo och Asea tillsammans.

PETER LENKEN